

ULF KRISTERSSON:

Svar till Per Dahl

Per Dahl intresserar sig liksom jag för den svenska folkrörelsetraditionen. Hans perspektiv är det som trots allt fungerar i denna "svenska modell", medan mitt perspektiv var det omvända – allt det som är falskt, förljuget och dogmatiskt.

I den meningen kan vi naturligtvis båda ha rätt – jag intresserar mig för att analysera folkrörelsens brister och Per Dahl dess förtjänster. Men det kanske vore att göra det väl enkelt för sig!

Om Per Dahl nöjer sig med detta behöver vi inte diskutera saken vidare. Men om han, vilket jag trots allt tror, inser att bakom folkrörelsens demokratiska struktur och fasad finns mycket murket trä, bör vi också våga tala om hur politik i Sverige ofta egentligen fungerar. Jag ska kommentera några av Pers invändningar.

1. Finansiering. Per Dahl konstaterar i likhet med mig (och i likhet med Anders Isaksson som skrivit om saken i Moderna Tider) att "den svenska samhällssubventionerade varianten (av folkrörelse)" är döende. Han inser att en fri finansiering dramatiskt skulle förändra det svenska politiska organisationslivet. Jag tror t o m att den statliga och kommunala subventioneringen är den enskilt viktigaste faktorn för att förhindra modernisering av svenskt organisationsliv. Många utredningar tyder på att de traditionella folkrörelserna blir allt tommare på både folk och rörelse, men bidragskarusellen undanröjer varje incitament till förändring. Detta förefaller Per Dahl helt strunta i.

2. Urval och rekrytering. Den traditionella folkrörelsen har det uppenbara problemet att det oftare är lång och trogen tjänst än kompetens, originalitet och gott politiskt ledarskap som befordras. Många

kan vittna – för en tid sen t ex Harry Schein i en kolumn i DN – om hur stor skillnaden mellan folkrörelsens vackra retorik om de många och vanliga människornas ideella medverkan, och verklighetens (i Scheins fall) pensionärer faktiskt är. Det är inget att ironisera över eller att bli cynisk för. Men det är värt att reflektera över. Och det är meningslöst att likt Per Dahl stoppa huvudet i sanden och vägra se hur verkligheten ofta ser ut.

Vi har mera subtila rekryteringsproblem i det uppenbara faktum att folkrörelsen tycks attrahera betydligt fler män än kvinnor – framför allt till ledande förtroendeuppdrag. Min enkla – alltför enkla? – tes är att det framför allt brister i ledarskap. Det finns helt enkelt ingen *rekrytering* att tala om i ordets egentliga bemärkelse. Det som är varje "civile" chefs mest fundamentala ansvar i andra organisationer är helt nonchalerat i folkrörelsen. Vi rekryterar inte, vi uppmuntrar inte de som kan bli bra som chefer/förtroendemen/politiska ledare. Vi litar istället på att det får bli som det blir. Den som anstränger sig mest och vill helst (och inte bryter mot alltför många av folkrörelsens tabun) blir normalt "befordrad". Vi litar samtidigt på att de som är eller kan bli lämpliga ska vara födda "exhibitionister" som stiger fram ur mängden och säger – eller snarare menar – "rösta på mig". Vad vi alltför ofta får istället är strebrar som går över lik för att nå dit de vill. Och normala hyggliga människor som tröttnar och inte tycker att det är värt besväret.

Detta går naturligtvis inte att helt undvika i en demokratisk organisation och det är heller inte ett problem som är okänt i andra organisationer. Men man borde åtminstone erkänna att det inte är bra, att

chefer och ledare har ett ansvar och att det inte alltid är den som vill mest som blir bäst.

Till folkrörelsens försvar ska man samtidigt säga att den är rätt effektiv som kontrollmaskin och i den meningen kan sägas kompensera sin dåliga aktiva rekrytering men en kontrollfunktion som i alla fall rensar bort de mest olämpliga. Det har i alla fall de flesta partier — möjligen NyD undantaget — varit rätt bra på. Kvar blir — om man ska vara lite elak — de som inte avviker för mycket från normen, de som smälter in i parti och kultur. Men är det alltid de politikerna som väljarna skulle vilja ha?

3. *Valsystemet.* Rekryteringen hänger ihop med valsystemet. Listval garanterar starka partier och lojalitet inåt, medan personval premierar starka personligheter med lojalitet "utåt". Jag säger inte att det ena är perfekt och det andra bara dåligt, men det är nog ingen överdrift att folkrörelsens avigsidor kommer till tydligast uttryck i ett system som är så introvert och så lite intresserat av vad väljarna vill tala om, som vårt listvalssystem.

Det är betecknande att varje gång vi i Sverige talar om ett eventuellt personvalssystem, så framförs oroliga synpunkter om alla filmstjärnor, fotbollsspelare och andra kändisar som skulle ta plats i vårt parlament. Ingen frågar sig däremot om dessa tydligen så ovanligt olämpade människor skulle ha väljarkontakter som skiljer sig från dagens politikere. Över huvud taget är politik i Sverige en introvert respektive medial verksamhet. Däremot mycket sällan personlig eller kommunikativ.

4. *Det ideella engagemanget.* Det är självfallet inte löjligt att engagera sig poli-

tiskt, som Per Dahl lite försåtligt vill ge intrycket av att jag tycker. Varför skulle jag själv ägna mig åt något som jag inte tror är viktigt eller roligt? Däremot tycker jag att det är hyckleri att likt de socialdemokratiska studiecirkelkampanjerna låtsas som om partiledningens ställningstaganden skulle vara summan av alla lokala aktivisters tyckande. Så funkar inte socialdemokraterna. Och så fungerar definitivt inte moderaterna, varken inom eller utanför riksdagen. Och det är nog tur det.

Somliga kanske går på det, men vill man föra en seriös debatt om hur det fungerar och inte som Per Dahl nöja sig med att vi har en elegant formell modell och struktur, då måste man börja diskutera hur åsikter, ställningstaganden och partilinjer egentligen formuleras. Att säga det, är däremot inte att säga att förankring och återkoppling är betydelselöst, tvärtom.

Uppenbart är ju att ett partis åsikter delvis formas inom partiet eller organisationerna. Men dessa lever ju inte i ett vakuum. Den som har upplevt en svensk mediafixerad valrörelse inifrån vet att partiers och partiledningars ställningstaganden och "utspel" försiktigt uttryckt inte bara baserar sig på "mentala medlemsomröstningar". Att låtsas som om det vore på det viset — det tycker jag däremot är lite larvigt.

Jag hävdar inte att det var "rätt" av (s) att köra över sin egen partiopinion i EG-frågan, men jag retar mig ännu mera på att de hycklar om ledningsansvaret och gömmer sig bakom kommittéer och sammanträden istället för att ta sitt personliga ansvar. Ett parti kan inte ledas av en kommitté. Väljare låter sig inte längre ledas av ett "parti". Det krävs helt enkelt person-

ligt engagemang, och ett tydligare politiskt ledarskap.

5. *Slutligen detta om ungdomar.* Det moderata dilemmat är nog rätt tydligt. Vi vill att politiken i samhället ska vara stark men mycket begränsad. Vi tycker att det är bra att människor tar saker i egna händer och i den meningen "avpolitiserar" barnomsorg, bostadsmarknad och pensioner. Att det sedan ofta måste ske i det fördolda och ibland vara direkt olagligt verkar ingen i Sverige längre tycka är omoraliskt. Vem fördömer sin kompis som köper ett hyreskontrakt svart? Vem fördömer sin granne som har en svart barnflicka hemma? Ingen och det borde möjligen stämma oss till eftertanke.

Vårt moderata problem är att vi för många har legitimerat att "skita i politiken" eftersom vi s a s är emot politik på många områden. Den subtila signalen att man bara kan uppnå det civila samhället och den begränsade politiken just genom politiska ställningstaganden och politiskt ansvarstagande är inte helt självklar för att uttrycka det milt.

Och moderaterna som parti gör inte heller mycket för att signalen ska bli tydlig: partiet uppfattas som ett parti bland många, som tycker lite annorlunda än andra partier, men inte ett parti väsensskilt från de andra just i kraft av att vilja ha

mindre politik och inte mer. Partiet kommunicerar inte annorlunda än andra partier, dess företrädare agerar inte annorlunda. Hur ska väljarna kunna förstå att de ska bry sig om just den moderata politiken när de har tröttnat på politik i allmänhet?

Ny Demokrati är de enda som i alla fall försöker kommunicera direkt med väljarna. Och om det visar sig vara lätt att kommunicera populism och opportunism, så säger det egentligen bara att vi som har seriösa åsikter måste vara ännu bättre på kommunikation med väljarna!

Jag har en enkel samhällssyn, säger Per Dahl, och det kanske är sant. Men jag tror att den med alla sina brister fångar ett korn av sanning om hur vi arbetar politiskt i Sverige. Och jag har tröttnat på att lägga ansvaret på politik- och politikertrötta människor istället för på det politiska ledarskapet. Det politiska ledarskapet kräver professionalism och personligt engagemang. Förmågan att kommunicera med väljarna är inte ett uttryck för elitism eller snobbism. Och det är heller inte elitism eller cynism att säga att Olle Ehrenkrona (bara ett exempel, Olle) påverkar Carl Bildt, moderaterna och svensk politik mer än ett kretsrådsmöte på Öland. Att påstå motsatsen är däremot korkat!